

Úvod do ekonomie

Týden 4

Tomáš Cahlík

Obsah

Otevřená ekonomika

■ Zahraniční obchod

■ Komparativní výhoda

- Produktivita a absolutní výhoda
- Náklady příležitosti
- Hranice výrobních možností

■ Politická ekonomie zahraničního obchodu

■ Mezinárodní finance

■ Platební bilance

■ Měnový kurz

■ Zkouškové otázky, Informační zdroje a Navazující kurzy na IES FSV

Historie ekonomického myšlení: [David Ricardo](#)

Racionální chování: Jak reaguje nabídka na změny technologie, změny cen výrobních faktorů, změnu počtu dodavatelů, očekávání a počasí?

Komparativní výhoda

- Máme 2 země, X a Y a dva výrobky, A a B. V tabulce je, kolik dní každá země potřebuje na výrobu jednoho výrobku A nebo B.

	Výrobek A	Výrobek B
Země X	1 den	1 den
Země Y	2 dny	4 dny

- Předpokládejme, že měsíc má 24 dnů. V další tabulce je měsíční produktivita při výrobě každého výrobku. Země X má vyšší produktivitu při výrobě každého výrobku, říkáme, že má absolutní výhodu.

	Výrobek A	Výrobek B
Země X	24 výrobků	24 výrobků
Země Y	12 výrobků	6 výrobků

Komparativní výhoda

- Náklady příležitosti: hodnota všeho, co musí být obětováno, abychom mohli něco udělat.
- U země X: Náklady příležitosti na výrobu jednoho výrobku A je jeden výrobek B. Náklady příležitosti na výrobu jednoho výrobku B je jeden výrobek A.
- U země Y: Náklady příležitosti na výrobu jednoho výrobku A je půl výrobku B. Náklady příležitosti na výrobu jednoho výrobku B jsou dva výrobky A.

	Výrobek A	Výrobek B
Země X	1 výrobek B	1 výrobek A
Země Y	½ výrobku B	2 výrobky A

Komparativní výhoda

	Výrobek A	Výrobek B
Země X	1 výrobek B	1 výrobek A
Země Y	$\frac{1}{2}$ výrobku B	2 výrobky A

- Země Y má nižší náklady příležitosti při výrobě výrobku A, říkáme, že má při výrobě výrobku A komparativní výhodu.
- Země X má nižší náklady příležitosti při výrobě výrobku B, říkáme, že má při výrobě výrobku B komparativní výhodu.
- Pokud země spolu obchodují a specializují se na výrobu toho výrobku, kde mají komparativní výhodu, mohou obě jako celek získat.

Komparativní výhoda

- Předpokládejme, že ve výchozí situaci spolu země neobchodují. V tabulce je měsíční spotřeba každého výrobku, všimněte si, že země jsou na své hranici výrobních možností.

	Výrobek A	Výrobek B
Země X	4 výrobky	20 výrobků
Země Y	6 výrobků	3 výrobky

- Země se otevřou obchodu a specializují se na výrobu toho výrobku, kde mají komparativní výhodu.

	Výrobek A	Výrobek B
Země X	3 výrobky	21 výrobků
Země Y	8 výrobků	2 výrobky

Země X vyveze 1 výrobek B do země Y, země Y vyveze 1 výrobek A do země X. Spotřeba bude uspokojena v původní výši a v porovnání s výchozí situací se vyrobí navíc jeden výrobek A.

Komparativní výhoda

- Hranice výrobních možností
 - Otevření se zahraničnímu obchodu umožní zemím spotřebu za hranicí výrobních možností. V našem příkladu by mohla země Y spotřebovat o jeden výrobek A nad svými výrobními možnostmi, nebo se země mohou domluvit na nějakém přerozdělení.
 - Pokud jsou náklady příležitosti konstantní, jako v našem příkladu, je hranice výrobních možností lineární. Zkuste ji nakreslit.

	Výrobek A	Výrobek B
Země X	24 výrobků	24 výrobků
Země Y	12 výrobků	6 výrobků

Komparativní výhoda

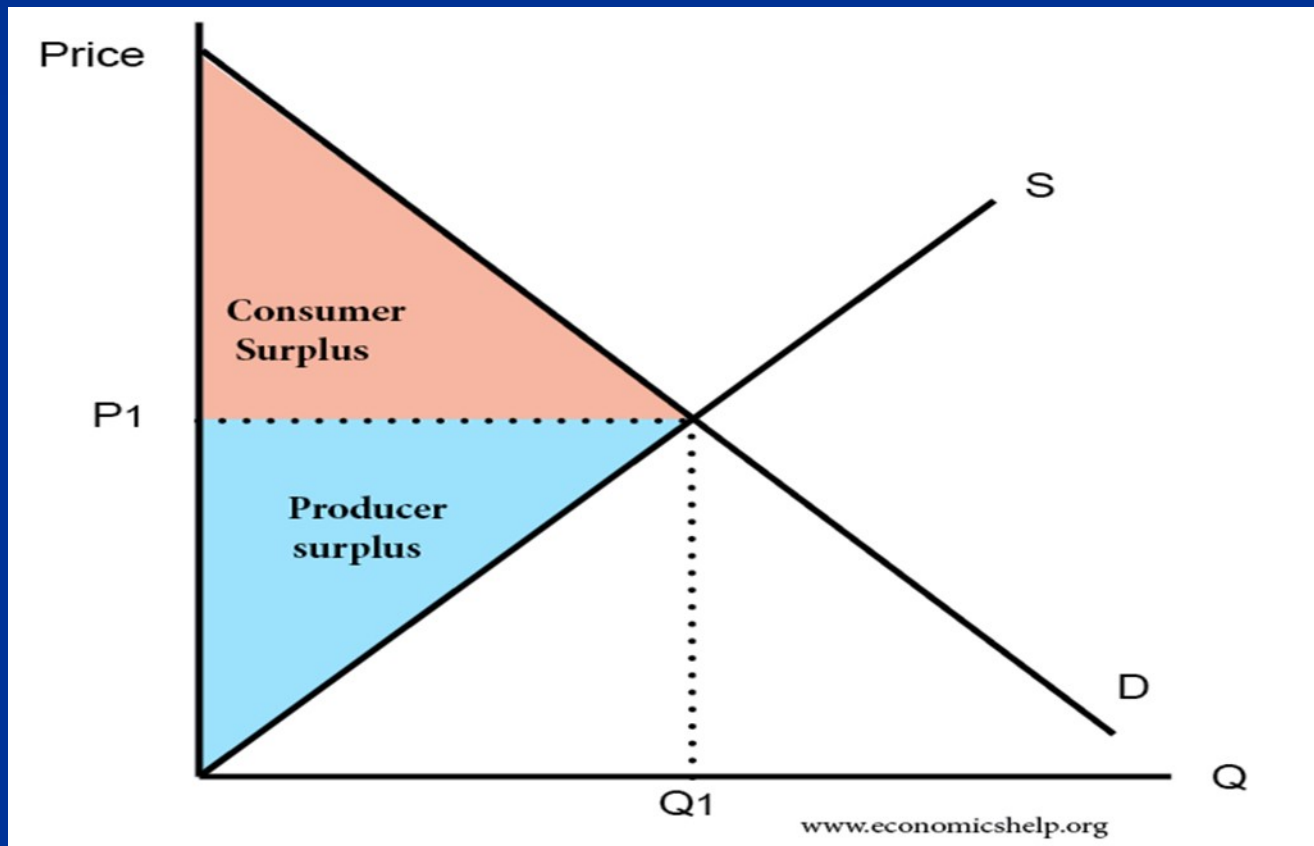
- Obvykle předpokládáme, že náklady příležitosti rostou, hranice výrobních možností je obvykle znázorňována jako konkávní (vypouklá) křivka.

Komparativní výhoda

- ❑ Specializace v rámci zahraničního obchodu je pro všechny zúčastněné země výhodná. Obdobným způsobem je možné ukázat výhody specializace i při jiných aktivitách. Podmínkou je vždy možnost směny.
- ❑ Vlády velmi často kladou překážky obchodu a tím snižují potenciál pro mezinárodní dělbu práce a zvyšování světové produkce. Politická ekonomie zahraničního obchodu vysvětluje, proč to dělají.

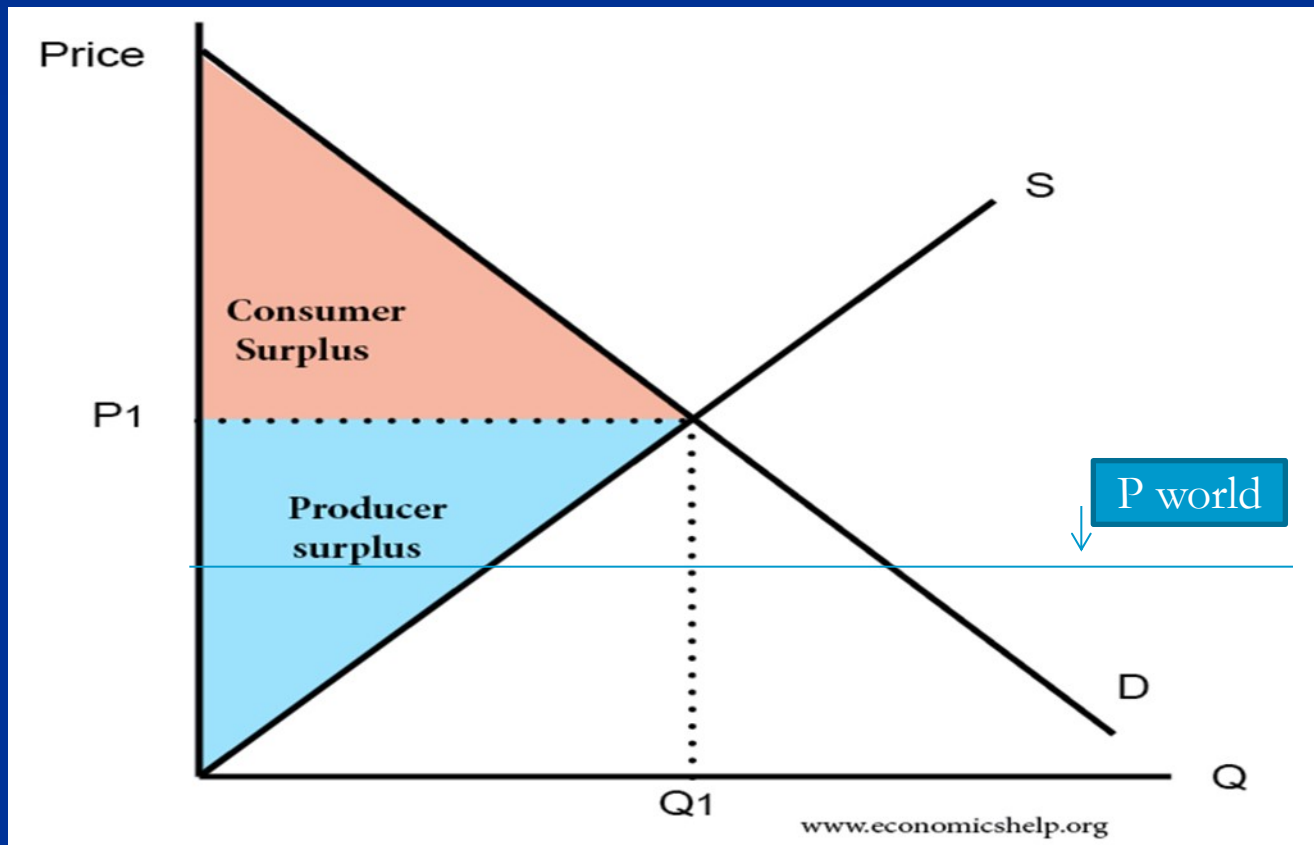
Politická ekonomie zahraničního obchodu

- Předpokládejme, že před otevřením zahraničnímu obchodu je situace na trhu určitého výrobku v dané zemi jako na následujícím obrázku:

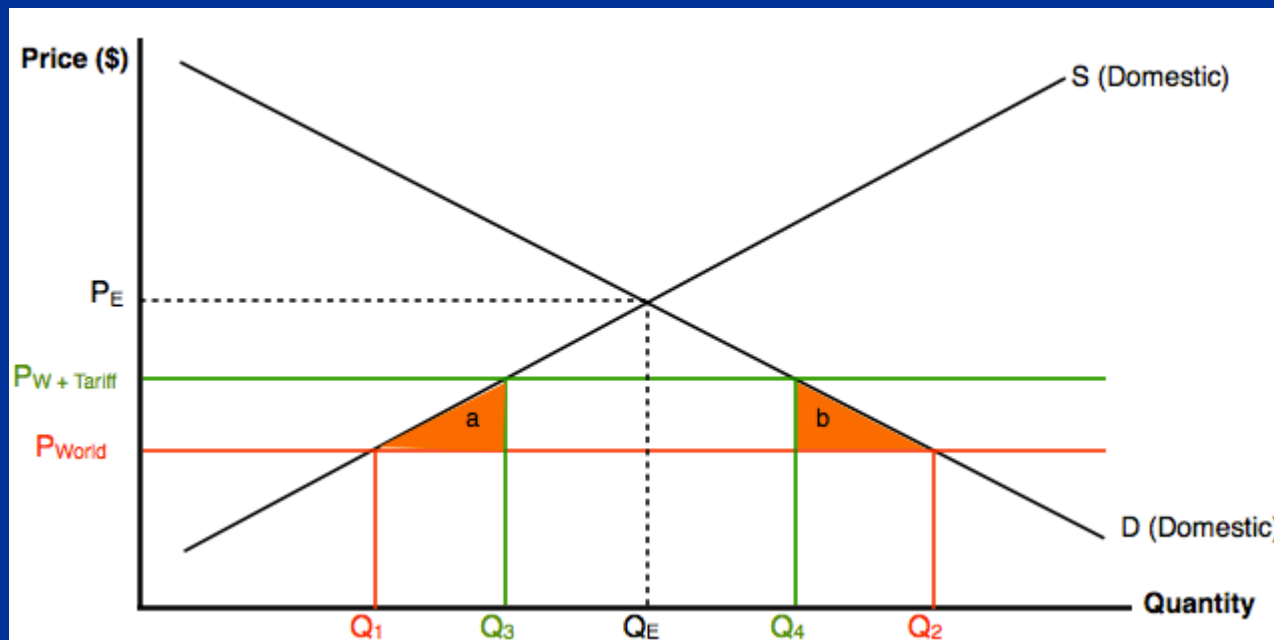
Politická ekonomie zahraničního obchodu

- Předpokládejme, že po otevření se zahraničnímu obchodu je možné výrobek dovážet v libovolném množství za nižší cenu. Přebytek spotřebitele a celkový přebytek se zvýší, přebytek výrobce se sníží.

Politická ekonomie zahraničního obchodu

- ❑ Výrobce se snaží působit na vládu, aby zavedla clo. Tím se zvýší přebytek výrobce, sníží se přebytek spotřebitele, vláda má příjem z vybraných celních poplatků a celkový přebytek se oproti situaci bez cla sníží o trojúhelníky a, b. Ty představují tzv. ztrátu mrtvé váhy ze cla, tj. ztracený prospěch z obchodu.

Politická ekonomie zahraničního obchodu

- ❑ Výsledkem teoretické analýzy je to, že společenský prospěch je maximalizován při volném obchodu.
- ❑ Historické zkušenosti ukazují totéž. V obdobích, ve kterých bylo málo obchodních bariér na světové úrovni, světová ekonomika prosperovala. Země, které se otevřely zahraničnímu obchodu, se rozvíjely lépe než země vyznávající tzv. protekcionismus.
- ❑ WTO (World Trade Organization) je světová organizace snažící se o snížení obchodních bariér.
- ❑ Obchodní válka poškozuje spotřebitele ve všech válčících zemích.

Platební bilance a měnový kurz

Umíte doplnit T účty pro vládu a zahraničí?

Platební bilance a měnový kurz

- ❑ Platební bilance je účtem „Zahraničí“ v Systému národních účtů.
- ❑ Česká národní banka ji publikuje v různém členění (jedna ukázka je na následujícím slidu, údaje jsou v mil. Kč.).
- ❑ V sloupci kredit je souhrn všech příjmů z příslušné kategorie, které za dané období na účet přišly. Např. v řádku „Zboží“ se jedná o příjem za exportované zboží.
- ❑ V sloupci debet je souhrn všech výdajů z příslušné kategorie, které za dané období byly z účtu uhrazeny. Např. v řádku „Zboží“ se jedná o výdaje za importované zboží.
- ❑ V sloupci saldo (bilance) je rozdíl příjmů a výdajů z příslušné kategorie, v daném období. Např. v řádku „Zboží“ se jedná o čistý export zboží.

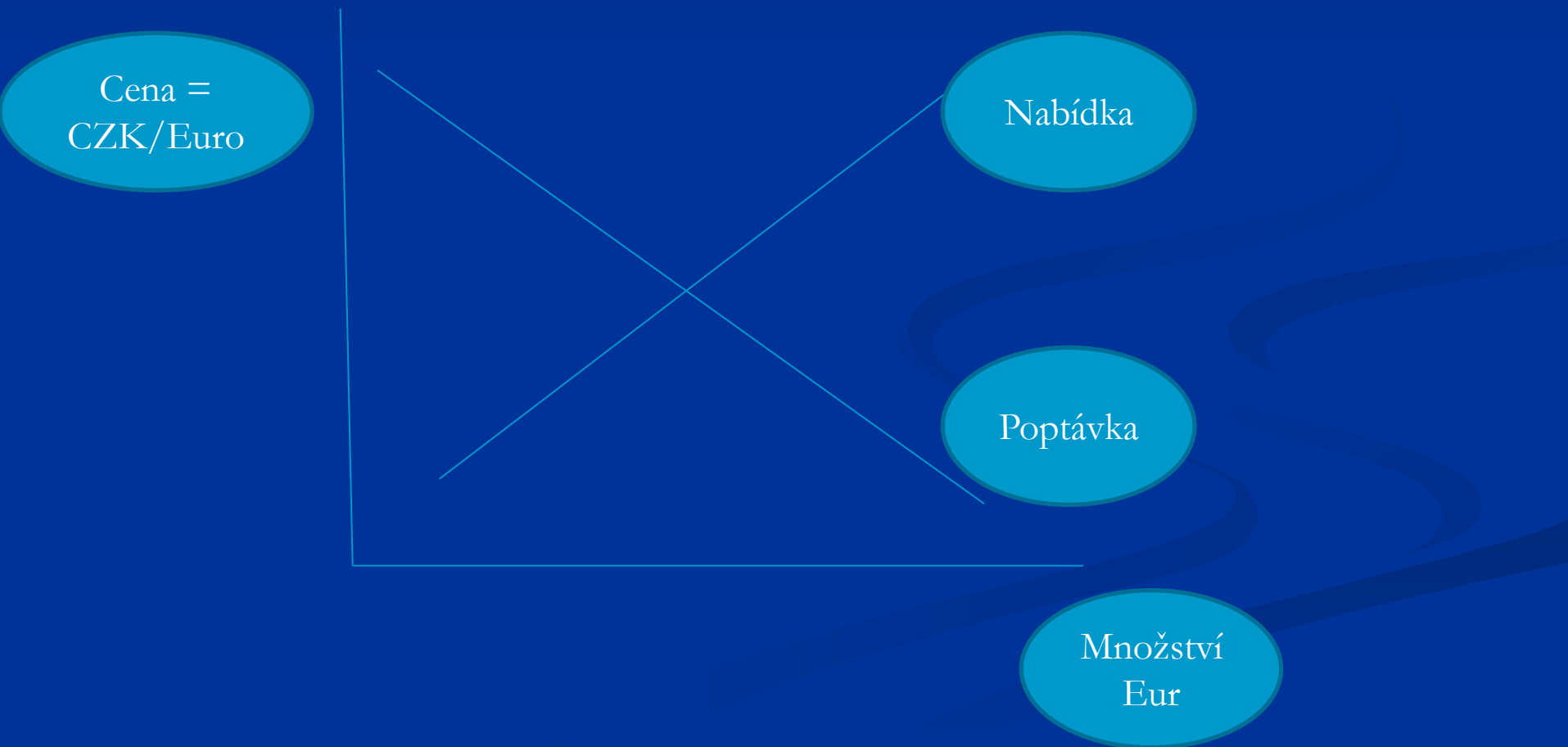
Položka	2018			2018/1		
	Kredit/Aktiva	Debet/Pasiva	Bilance/Saldo	Kredit/Aktiva	Debet/Pasiva	Bilance/Saldo
Běžný účet	1 080 289,8	1 021 526,8	58 763,1	1 080 289,8	1 021 526,8	58 763,1
Zboží	860 509,6	779 478,9	81 030,7	860 509,6	779 478,9	81 030,7
Služby	150 897,5	118 849,6	32 047,9	150 897,5	118 849,6	32 047,9
Prvotní důchody	60 983,5	95 046,4	-34 062,9	60 983,5	95 046,4	-34 062,9
Druhotné důchody	7 899,2	28 151,8	-20 252,6	7 899,2	28 151,8	-20 252,6
Kapitálový účet	8 155,1	2 426,1	5 729,0	8 155,1	2 426,1	5 729,0
Hrubé pořízení či úbytky nevyráběných nefinančních aktiv	7 935,2	2 417,0	5 518,2	7 935,2	2 417,0	5 518,2
Kapitálové transfery	219,9	9,1	210,7	219,9	9,1	210,7
Finanční účet	27 262,0	-16 473,1	43 735,1	27 262,0	-16 473,1	43 735,1
Přímé investice	16 039,9	24 569,3	-8 529,3	16 039,9	24 569,3	-8 529,3
Portfoliové investice	-5 630,4	44 226,0	-49 856,5	-5 630,4	44 226,0	-49 856,5
Finanční deriváty (jiné než rezervy) a zaměstnanecké opce na akcie	-4 965,1	-5 886,2	921,1	-4 965,1	-5 886,2	921,1
Ostatní investice	25 982,1	-79 382,2	105 364,4	25 982,1	-79 382,2	105 364,4
Rezervní aktiva	-4 164,6		-4 164,6	-4 164,6		-4 164,6
Saldo běžného a kapitálového účtu			64 492,0			64 492,0
Saldo finančního účtu			43 735,1			43 735,1
Čisté chyby a opomenutí			-20 757,0			-20 757,0

Platební bilance a měnový kurz

- ❑ Základní tři účty platební bilance (vlastně podúčty platební bilance, která je také účet) jsou běžný účet, kapitálový účet a finanční účet.
- ❑ Pokud dovezeme auto z Německa, zapíše se dovoz na straně výdajů běžného účtu a na straně příjmů finančního účtu (tam se promítne naše platba).
- ❑ Pokud koupíme nějaký finanční instrument, např. akcie americké firmy, zaúčtuje se operace na obou stranách finančního účtu, v jeho různých podúčtech.
- ❑ Vzhledem k tomu, že každá operace se zahraničím se účtuje na obou stranách platební bilance, měl by být součet salda běžného a kapitálového účtu roven saldu finančního účtu. Chyby a opomenutí způsobují, že vždy existuje rozdíl.

Platební bilance a měnový kurz

- ❑ Eura na nákup auta nakoupíme za koruny na měnovém trhu. Model měnového trhu s eury je obdobný modelům libovolného zboží.

Platební bilance a měnový kurz

- ❑ Centrální banka – v ČR Česká národní banka – může prostým vyhlášením nastavit režim pohyblivého měnového kurzu. V tomto případě pohyb měnového kurzu vyrovnává nabídku a poptávku na měnovém trhu. Centrální banka na měnovém trhu neintervenuje.
- ❑ Centrální banka může z různých důvodů prostým vyhlášením nastavit režim pevného měnového kurzu. V tomto případě intervenuje na měnovém trhu, tj. buď kupuje eura, tím zvyšuje poptávku na měnovém trhu, vytváří si devizové rezervy a zeslabuje korunu na vyhlášenou hladinu nebo prodává eura, tím zvyšuje nabídku na měnovém trhu, snižuje si devizové rezervy a posiluje korunu na vyhlášenou hladinu.
- ❑ Motivem pro zeslabování koruny je pomoc exportérům: při slabší koruně je české zboží pro zahraniční levnější a je tudíž po něm vyšší poptávka. Ovšem třeba zahraniční dovolená je dražší.

Zkouškové otázky

1. Vysvětlete pomocí příkladu komparativní a absolutní výhodu.
2. Vysvětlete pomocí diagramu dopad dovozních cel na výrobce, spotřebitele a společnost.
3. Co víte o WTO?
4. Co víte o platební bilanci?
5. Co víte o měnovém kurzu?

Informační zdroje

■ Komparativní výhoda

- tato prezentace a brouzdání po webu, Khanova škola, Mikroekonomie (Vzácnost, produkční možnosti a preference – 45 minut; Komparativní výhoda – 19 minut)

■ Politická ekonomie zahraničního obchodu

- tato prezentace a brouzdání po webu (najděte si podrobnější informace o WTO)

■ Platební bilance a měnový kurz

- tato prezentace a brouzdání po webu, web České národní banky (ČNB), Khanova škola, Makroekonomie (Zahraniční obchod – 7 minut)

Navazující kurzy na IES FSV

- **Ekonomie II**
- **International Trade**
- **Finanční ekonomie**
- **Economic Policy**